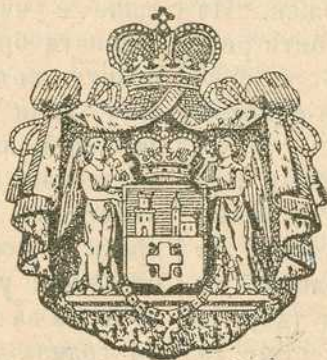

СРПСКИ СИОН

Год. XVII.

Број 28.

ЗВАНИЧАН ЛИСТ ПРАВОСЛАВНОГ СРПСКОГ АРХИЈЕРЕЈСКОГ СИНОДА МИТРОПОЛИЈЕ
КАРЛОВАЧКЕ ЗА ДУХОВНЕ, ЦРКВЕНЕ И ЈЕРАРХИЈСКЕ СТВАРИ.

У Ср. Карловцима у недељу 15. јулија 1907.

ЗВАНИЧНО.

Произведени.

Његова Светост Преузвишени Г. српски Патријарх *Георгије*, благоизволео је 7. (20.) о. м. у дворској капели произвести сингеле др. *Јоакима Чушића* и др. *Викентија Вујића* за протосингеле.

НЕЗВАНИЧНО.

Три игумана Рајићева.

Прилошци историји манастира Ковиља.

Приопштио: Г. В.

(Свршетак.)

После смрти намесника Теофана моли архимандрит Рајић владикау Арсенија „да би его от настојателства и вејех манастирских попечениј рјешили“ — што владика уважава, и писмом својим од 3. фебр. 1780. поставља јером. Данила (Влаховича) за економом, до „свога пришесгвија“ у манастир, а неког Синесија за намесника. За овога Синесија нема никаквих података, осим да он г. 1786. потписује неку пуномоћ у име манастира, као „Superior cum fratribus“.

Из ове перијоде има врло мало аката, и ти стоје у противности један с другим, јер док се Синесије још 1786. потписује као „Superior“, има једно писмо од владике Јосифа Јовановића Шакабенте, где 18. јан. 1785. наређује промену служитеља, али с тим, да Данил има остати и на даље намесник. Но то није морало дуго трајати, јер се већ 28. јан. 1787. други спомиње као намесник, без да се зна кад је то постао, а то је:

П. Арон Вујић, потоњи игуман ковиљски.

Арон је у аналима ковиљским интересантна личност, који је много странствовао, али свугде на похвалу своју и свога чина. О њему се свугде пише, као о пострижнику ковиљском, а и он сам о себи тако говори. Међутим у протоколу пострижника, који почиње са г. 1756. нема о њему никаква трага, и не може се претпоставити да је пре 1756. замонашен, пошто је по гласу истога протокола умро 1795., кад му беше 54 године, према томе родио се 1739., а да је пре 1756. замонашен, то би се морао био као дечак од 14 – 15 година замонашити. Међутим, као што се то из књига Тихомира Остојића о Доситију

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

Обрадовићу види, то у оно доба није била реткост, те може бити, да је Арон Вујић један од оних, који се у сасвим младо доба покалуђерише, зато га и нема у протоколу, који је тек 1756. положен. Из једне сведоџбе, о којој ће ниже бити реч, излази, да га је замонашио 1758. г. игуман Атанасије Живковић, потоњи епископ пакрачки.

Било како му драго, ми о Арону Вујићу, као ковиљском пострижнику не знамо ништа. Ако је и пострижен, и као што он каже у Ковиљу за ђакона рукоположен од Мојсеја Путника епископа бачког (који је за таковог посвећен г. 1757.), нестаје га са обзорја, и о њему се ништа не зна. Тек у г. 1768. спомиње се у једној грамати Архиепископа и Митрополита молдавског Гаврила, у којој исти вели: „Будући да преподобије јего Господин Игњатије игумен св. обитељи *Кларидјана* обрјетаеца здје у Јашу нуждних ради дјел свјатогорскога манастира Зографа, коему невозможно јест ићи у манастир ради урежденија дјел манастирских, зато одредјелих за управитеља онога манастирја намјестника *Арона*, да икономствује всја потребнаја до пришествија игуменова“ — те заповеда јеромонасима, монасима, послушницима и робовима циганима, да се Арону у свему повинују и да га слушају као самога игумана.

Из године 1773. постоји акт от игумана добровецког Дијонисија, који гласи: „Сеј јеромонах именов Арон, будући намјесником манастирја нашего називеамаго *Добровец* коториј служио прјаво и вјерно неколико љет, није желаја ити во свој манастир или во иное мјесто, просио от нас допушчевие и благословение и немјеја никаквија причини и т. д.“ — даје му мољени благослов.

И ако је Арон још 1773. имао намеру вратити се кући, остао је он још у оним крајвима; то дознајемо из врло лепо написаног »свидјетелства“ које му у манастиру св. троецком добровецком 15. јуна 1776. издаје под печатом архимандрит Акакије. У том се свидјетелству спомиње, да је јеромонах Арон изашао из области ћесарске у чину јерођаконском

г. 1762. и издао се за ковиљскога калуђера, од кога је манастира епископом Путником и за ђакона рукоположен. Видећи Ароново „добропорјадочно житие еше в чину јеродиаконскому“ — представи га братство архиепископу и митрополиту хотинскому кир Данилу Прославију, који га 20. авг. 1763. рукоположи за јеромонаха, и као такав служио је и после тога беспорочно и „порјадочно“ као намесник. Но како сада намерава да се врати у своје крајеве, издаје му се ова сведоџба, у којој се још на крају вели, да је Арон за време свога боравка тамо, дакле 14 година „вел себја честно и без всјакаго подозренија“. Кад се зна колико су цркви нашој у оно доба — а на жалост и данас још — квара и срамоте наносили тако скитнице калуђери;⁶ онда заиста човеку годи кад прочита оваку лешу сведоџбу за једнога калуђера, који српско име у туђини није осрамотио, но показао се свугде и на сваком месту као честит и поуздан. Има још једна сведоџба о ваљаности Ароновој, коју је издао: Innocentius von Gottes Gnaden Bischof zu Chusch, и која гласи: „Machen kund wegen diesen Hieromonachi namens Aaron, welcher bey unserem Chuscher Bisthum durch sechs Jahre gedienet, dessen Dienst angenehm und treu gewesen, weil Er sich mit der geziemenden Ehrbarkeit aufgeführt hat, und gegenwertig verlangt sich in sein kloster zu begeben, wo er den Unterhalt finden möchte zu:n Heil seiner Seele, und da wir seinen herzlichen Eifer erkennen, so ertheilen ihm auf das aufrichtigste die Benediction in ein kloster, wo er aufgenommen seyn würde abgehen zu dürfen. Gegeben 1779. 1-mo Augusti“.

Но Арон није отишао у други који манастир у Молдавској, него је дошао кући. Већ 10. окт. 1779. упућује епископ

⁶ До каквог су степена долазили изгреди таквих калуђера, види се из једног извештаја Михајла Пејића протопрезвитера земунског, писаног 13. Септ. 1799. митрополиту Стратимировићу, у ком јавља, да је јеромонах ковиљски Јосиф Михајловић хтео убити београдског епископа, но како га није код куће нашао, само га је поробио и отерао му два коња, те побегао. Но кашње је у Пазарчику ухваћен, и београдски паша дао га је на савској капији обесити — „и до днес на вешали висит еше под чином свјашченичским“ — додаје ужаснути прота.

Арсеније Радивојевић један конзисторијални акт на архимандрита, у ком вели да му је са инстанцијом предстао јеромонах Арон Вујић и изложио, да га је г. 1758. замонашио у Ковиљу тадањи игуман Атанасије Живковић (али ваљда заборавио у протокол увести) и да је већ год. 1759. „ради изучавања латинског језика зажелио странтсовати“, и отишао у свет. „Но ни ње до тоље зажегло его желание да во свој манастир возвратитсја“, да моли епископа да му то дозволи, што овај и чини и препоручује га архимандриту и братству као човека, који обећава да ће до краја живота свог бити, „в службје и повиновениј“.

Арон је дакле опет у манастиру, где по једној сведоцији братства од 14. априла 1786. г. проводи частан и богоугодан живот и отиравања ревно и марљиво, без „всјакаго прекословија“ сваку службу, шта више привноси манастиру и материјалне жртве, јер је неких 440 фт., које му је калуђер ковиљски Мојсеј Гвозденовић дужан био, пошто је овај умро, док је он страествовао, поклонио манастиру, као наследнику пок. Мојсеја, и осим тога још дао 260 фр. на строење иконе Богоматере. Све те околности побудиле су братство, да га избере за свога намесника, који ће кућу подићи и унапредити. Када га је братство за намесника изабрало, о томе нема трага, али сигурно пре те сведоције. Сведоција је пак сигурно издана од братства, да припомогне Арону, који је денунциран својим претпостављеним властима, да је у страни држави за презвитера рукоположен, те да то рукоположење није правилно и законито. На основу те денунцијације скида га већ 15. априла 1786. епископ Шакабент са намесништва и забрањује му свако свештенодјејство и у цркви, а за привр. управитеља манастиру поставља заклетог старца Синесија Гавриловића, остављајући међутим Арону да пољска расположења чини и економију води. Овај колач је Арону сигурно замесио бивши пре њега намесник Данило Влаховић, који је на молбу епископа буковинског отправљен у Буковину, где је постао и епископом.

Арона је та хајка морала непријатно дирнути, и он тражи да се опере од сумње,

те 23. Септ. 1786. подноси митрополиту Путнику лепим латинским језиком написану инстанцију „pro sui in integrum Restitutione“, а ту молбу поткрепљује врло ласкавом сведоцијом Инокенгија, епископа хушког, као и сведоцијом Кирила Живковића епископа пакрачког, коју грамату архимандрита Акакија (горе смо је споменули) признаје за правилну и оригиналну, јер је лично познат са Акакијем, (док је још овај био архимандрит у Зографу) и стоји с њиме још и сада у преписци.

Како је Шакабент лишио Арона намесништва, то се братство обраћа на епископа (међутим је већ дошао за епископа Јован Јовановић) с молбом, да им пошаље конзисторијалног комесара и дозволи, да у интересу куће и економије, изаберу себи новог намесника. Но Јован Јовановић, слабо верма молбу братства, а још мање забрану Шакабентину, јер на полеђини саме молбе под 24. мајем 1787. упућује енергичним тоном братство, да има и даље Арона Вујића за свог намесника сматрати и слушати га. Овај налог издаје Јован Јовановић тим лакше, што већ има у рукама отпис митрополита Мојсеја Путника од 17. марта 1787. којим исти на темељу дозволе краљ. мађарског намесничког савета, пошто су се против Арона од „непознатог лица“ подигнуле клевете и денунцијације као неистините испоставиле, наређује да се Арон „абие“ врати у намесничку дужност, и да му се одмах дозволи и свештенослужење.

Арон дакле добија од политичне власти потпуну сатисфакцију, а да му се тако и од духовне му власти да, бира га 18. новембра 1787. г. конзисторија бачка за свог „сосједатеља“. Каква разлика! Год. 1787. су намесници чланови конзисторије, а 1907. год. хвала буди коалицији радикала и самосталаца, од 10 архимандрита у митрополији карловачкој, једва да су двојица „достојни“, да буду чланови тога тела!

Као намесник врши Арон Вујић своју дужност ревносно; у непрекидној је вези са својим епископом, који све своје налоге и упутства управља на њега, као да архимандрита нема, као да није жив! У опште се Рајић nigде не спомиње. От смрти игу-

мана Теофана има само један акт, који гласи на њега, а Шакабент, полазећи 1786. год. из бачке у своју нову вршачку дијецезу, опрашта се от ковиљског братства врло топлим и срдчним писмом, али га управља на „намесника, заклете старце и цело братство“, — а Рајића као архимандрита и не спемине! Тај један акт, који је управљен и на архимандрита, потиче од митрополита Мојсеја Путника из г. 1782., где јавља, да је Арсеније Радивојевић епископ бачки незвано куд у свет отишао! Осим тога обраћа му се неки фенрих шајкашког батаљона, Вераш, у некој манастирској ствари, те вели на коверти да „писмо може и намесник отворити у случају да архимандрит није код куће“. Овај дакле боље зна зашт и субординацију, него тадашње владике, који Рајића потпуно игноришу. Природна је ствар, да услед тога Рајић није могао имати онога угледа пред братством, који би му припадао као тада најбољем и најнаученијем калуђеру, кад су га његови рођени епископи запостављали. А какав живот има у манастиру калуђер и нарочито настојатељ, који није тако срећан да ужива благонаклоност свога епископа; то знају само они, који у манастиру живе! Тај је последњи; он је предмет поруге, исмевања, боцкања и заједања; он је најнесретнији створ. Кад се све ово зна, онда се лако може појмити зашто је Рајић доживео онаких горких дана у Ковиљу.

Дали је Рајић и од игумана Арона морао што подносити, то незнамо, о томе немамо никаквих доказа, само видимо да игуман Арон енергично управља манастиром, јер строго одржава дисциплину над разузданим калуђерима. Тако он казни у више маха јеромонаха Партенија Поповића због пијанства и разних изгреда, кога најпосле конзисторија шаље у Месић на једно-годишњи затвор и епитимију. Јеромонаха Дечанца шаље под ескортом у Карловце митрополиту ради казне. — Бакана Силвестра казни затвором и батинама, што је у више маха крао жито, салвете, посуђе, и ствари манастирске и продавао их Ристи Урошевићу, становнику ковиљском. Оваких случајева имаде више. Па ипак братство сигурно поводом конкретног случаја

издаје Арону 1791. год. врло повољну и ласкаву сведоцбу, да са кућом добро управља, да са братством строго али праведно поступа, а да јеромонах Јосаф (сигурно га је овај тужио) нема право. А да братство онако мисли како пише, види се отуда, што исте године једногласно бира Арона Вујића за свог игумана, и моли владiku и конзисторију, да га за таковог потврди.

Но избор Аронов за игумана имао је своје закачалке. У то доба дао је архимандрит Рајић оставку на управи манастира, те су меродавни кругови били у недоумици, дали да у Ковиљ поставе новог архимандрита, или само игумана, а Рајић да остане и на даље у манастиру као архимандрит *de nomine*? О томе се водила читава преписка, и најпосле је Јован Јовановић путем илирске дворске канцеларије поднео самоме цару предлог, да се Рајић остави као архимандрит у манастиру, а да се Арон Вујић потврди за игумана, који ће дјествителну управу водити. Услед тога је Арон 15 јуна 1792. од дворске канцеларије потврђен за игумана, којој је потврди сигурно — осим препоруке владине — много допринела врло повољна сведоцба епископа Шакабенте, као бившег епископа бачког, даље сведоцба конзисторије бачке и сведоцбе разних војничких власти, са којима је Арон, као што се види, у добрим односима живео. После потврде своје, даје нови игуман изабрати новог намесника у особи јеромонаха Теофилакта те с њиме саставља инвентаре и попис манастирскога иметка, из којих се види, да је манастир под његовом управом знатно у напред коракнуо и подигао се, као што се то види из једне сведоцбе братства у којој се каже, шта је манастир имао, кад је Арон дошао у њега, а шта је он све прибавио и приновио.

Старао се и за духовну храну своје братству, јер из извештаја своје епископу видимо, да се у манастиру налазе ове књиге поучителне, које је по исказу братства махом он прибавио „Свјашченаја Библија, Благовјестник, Бесједи св. Јоана Златоустаго на послание св. Ап. Павла,

WWW.UNI
У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

Маргарит, Бесједи св. Григорија Назианзина; Бесједи недјелни, Соборник, Поученија преп. Ефрема Сирина, Проповједи Гедеонови, Камен вјери, Историја Баронии и т. д.“ Но те књиге су братству слабо служиле на корист, јер се из једног описа братства види да у братству ретко који „вједает добрје“ писати и читати. Он сам писао је врло лепо и латински као што се то из многих концепата његових види, у којима има поправака његовом руком, што сведочи, да је и концепте сам писао.

Велика је штета, што овако ваљан и вредан игуман није дуже могао остати на челу манастира, али га смрт прерано и изненада отрже. У протоколу умрлих под бр. 26. забележено је Рајићевом руком, да 19. маја 1795. у 9 часова по подне, „ношчи уже присијевшеј напрасно и нечајано и удивлено (ибо до тога часа во добром здравиј бје и хождаше аможе хотје) во једином вигновениј ока скончал жизн своју Арон Вуич игумен“.

Какав је био за кућу, такав је био и за себе, штедљив и чуваран. По тестаменту његову остало је иза њега 224 кременска, 23 холандеска дуката, 55 суверендора и у сребру 325 фор., свега 2169 фор. а на дугу преко 400 фор. Од тога је оставио знатне легате на манастире Зограф и Хилендар у св. Гори, за тим на новосадске српске школе, карловачку гимназију, новосадски шпитаљ и т. д. а остатак да се нешто подели братству, ђацима и слугама, и да се направи леп патос у манастирској цркви.

Да је био честит и ваљан, види се и отуда, што му је сам владика Бачки Јован Јовановић дао узидати у зид манастирске цркве мермерну плочу са натписом: *Здѣ почиветъ ракъ Бѣиіи јеромонахъ Аронъ Вуичъ, Ігуменъ мѣгъра Ковила. Родилса 1749.⁷ преставилса же 1795. а маја н. За оставленое мѣтро ѿ него Блгодѣаніе Сѣйкозъ Бачкій Г. Іванъ Івановичъ надписъ сѣй въ памать нѣгѣ поставити устроѣ 1796. лѣта.*

⁷ Ово је погрешно, јер се по Рајићевој белешци, да је Арону било 54 године кад је 1795. умро, морао родити г. 1739., те да се одиста 1749. г. родио, то би му, када се 1758. год. закалуђерио, било само 9 година, а то је немогуће, него му је онда било 19 година.

Честитом калуђеру том и трудбенику довикујемо и ми од срца: Вечан ти спомен! Трећи игуман за време архимандритства Рајићева био је:

III. Иринеј Александровић.

Када је изабран за игумана, нема спомена, али се одмах после смрти Аронове, у почетку г. 1796. спомиње као такав, и фунгира кроз неколико година, а г. 1800. даје оставку на достојанству игуманском и по својеручној изјави једној прелази у Ман. Хоново.

Наскоро после одласка његовога у Хоново, када управу ман. Ковиља прима у своје руке намесник Симеон Сарајлић, умире 11 дец. 1801. и сам архимандрит Рајић, и смрћу његовом завршује се један знаменити одсек од 30 година у животу манастира Ковиља, о коме на жалост, као што овде наведена акта сведоче, имамо врло мало и то мршавих података, и ако је тај одсек у истини морао бити много интересантнији. Али г. 1848. поништила је скоро сву архиву, и тако су многи занимљиви подаци за историју сасвим пропали.

Српске привилегије и правце од 1690.—1748.

Д. Р.

(Продужење.)

1732. Авг. 17. в. Свјатјеј Андреј.

При Архиепископу и Митрополиту Г. Г. Викентију Јоановичу прегледасмо обшченародне привилегије, кое обрјетајутеја и кое сут погублене и какова в коеј супстанција јест, по нумерами в писујусја:

1. Перва привилегија от цесара Леополда датаја 1690. Априла 6., у коеј супстанција јест овака: правце все свое содержати и ако би се добило от Турков добра им веја оставша натраг повратити, и свога воеводу от свога народа да могут имјети и овога оригинал не имјеет (1732.) погубил бо сја при темпшварског епископа Николе (Димитријевића) администрирању Бјелградскому. о коем должн отвјет дати, или на мејдан изнети.

2. Ктому же оригинал декрет, со види-мираном својом париом издат 1690. Априла 6., в коем супстанција јест: захвалност цесара Леополда народу што усердно противу Турчина с генералом Пиколомиом востали и преборили.

3. Привилегија друга общча от цесара Леополда издата 1690. Августа 21. от интими преко Исаји Диаковича, отписује: што је народ захвалил за избавление от агарјанских рук, при том објешчае да поред издатих правиц, хошчутсја и они и потомци цјело обдержавати и прочаја. Милости народу објешчане в неј состоитеја. (Публицирана и приемлена у вармеђи Коморанској).²

4. Конфирмиране привилегије Јосифом цесарем от цесара Леополда издате Г. Черноевичу преко интими 1706. Августа 7.

5. Конфирмиране привилегије Карола цесара при Г. Архиепископу Викентију Поповичу 1713. Августа 2. (От интими).

6. Протекција общча оригинал от цесара Карола от интими издата Г. Викентију Поповичу 1715. Априла 10., у којој се заповједа привилегије цјело обдержавати. (Публицирана и приемлена у вармеђи Пест-Пилис и Солд.)

7. Привилегија перва от унгарске Канцеларије данаја Г. Черноевичу 1690. Декемвриа 11., и овога оригинала от Леополда неимат, изгублена при Николаеву администрирању в Бјелграду, о којој должен отвјет дати и на среду положити.

8. Привилегија общча дана Г. Черноевичу от цесара Леополда чрез унгарску канцеларију 1691. Августа 20., у коеј состоитеја субстанција привилегијских правиц што имјеем. (Публицирана у вармеђи острогонској).

9. Привилегија общча оригинал от цесара Леополда чрез унгарске канцеларије дана Г. Черноевичу Марта 4. 1695., в неј субстанција ради десетка отсилајут на артикуле и декрете Владислава и Матиаша краља, и ради промотренија далшаго нарежденија како времја донесет.

10. Привилегија общча оригинал от

² Пале Ненадовића, потоњ митрополит написао је и ову белешку и остале што ће доћи у загради. Уред.

унгарске канцеларије конфирмирана Јосифом цесарем 1706. Септемврија 29. супстанција како и в первих Леополдових напис.

11. Привилегија общча оригинал конфирмирана цесарем Каролом на имја Г. Поповича издата чрез унгарске канцеларије 1713. Окт. 8. супстанција в неј, како в Леополдових и Јосифових. (Публицирано на вароши: Пешчанској, Бурској, Острогонској, Сигетској, Толњањској, Печујској и Барањској).

12. Протекција общча оригинал от цесара Карола чрез унгарске канцеларије дана Г. Поповичу 1715. ферв. 16., супстанција како и у Интимској протекции (Публицирана у пешчанској вармеђи).

13. Привилегија общча оригинал от хофкомори ради десетка от цесара Јосифа издата Черноевичу 1706. Јун. 15. што пише да народ своим епископом может давати десетак с клаузом до далшаго промотренија, и да ние на прејудициум римским прелатом, и двје хиљаде у ондашњој потреби само једин крат дајут, ради војске то, и Сирач со четирнадесјат сјел док се ипекски престол добиет.

14. Протекција общча оригинал преко хофкригерата от цесара Карола дана Г. Поповичу 1715. Јунија 22., супстанција в неј, да се привилегије обержавајут и да десетак своим епископом за уживане дајут и от свјашченаго чина нити свјетовних ни свешчених да имјејут узимати десетак и проче контрабуције. (Публицирано от Пешчанске вармеђе).

15. Парија видимирана цесарским печатом на совјет војнички и градачки, да сја могут и во хорватској привилегије обдержавати, дана преко хофкригерата от цесара Јосифа Арсенију Черноевичу 1706. Февруарија 24.

16. Протекција оригинал Г. Черноевичу, епископом же и цјелому народу дана от Леополда цесара преко унгарске канцеларије 1695. Марта 4., заповједасе Мажаром, да клеру и народу никакве кривде не чине, нити десетка от них да ишчут, но својим епископом за ужитак да дајут. (Публицирана у Пешчанској вармеђи).

17. Протекција обшча оригинал преко унгарске канцеларије от Леополда цесара дана Чернојевичу да се привилегије обдржавајут 1690. Декемвриа 11.

18. Декрета копија от цесара Леополда преко хофкригсрата дана Арсенију Чернојевичу, ако се њест исполнила поред привилегија, да се хошчет све цјело исполнити 1703. Ноемвриа 22.

NB. Овај декрет добар заради ауторитета Архиепископскога, и да се подиже народ на воевање.

19. Салвагвардија противо чина воинственаго да мимоходимија армади неби свешченому чину какве турбације чинили от Карола цесара преко хофкригсрата дана Г. Поповичу 1714. Февруарија 9.

20. Парија видимирата от салвагвардие на све воинствене, да никакве шчети клеру и народу не чине, ни форшпаном ни квартиром, ни обтеживања от цесара Јосифа преко хофкригсрата Арсенију Чернојевичу дана 1706. Септемвија 15., и тому оригинал под вишеписаном нумером.

21. Два декрета Г. Чернојевичу и Јоану Монастерлии зарад населенија народа между Дунавом и Тисом от цесара Леополда преко хофкригсрата 1694. Маја 17. перви, и втори маја 31. дат.

22. Двје конфирмацие от хофкригсрата и хофкомори Петровичу при ујединени Архиепископов дато, у кои супстанции јест, да могу и новодобиене стране поред привилегијах опшчих живјети и умрети 1718..

23. Конфирмациа Петровичу на Темшвар дана преко хофкригсрата и хофкамари 1720., да онај народ како и остали поред привилегија может уживати.

24. Патенти оригинал от цесара Карола преко хофкригсрата купно и камари Петровичу дана 1728. Априла 3., в мјесто десетка 6000 форинти да му се преко Администрације предает.

25. Патента оригинал да се у Банату Темшварскому в мјесто десетка от кнезова дукати дајут от цесара Карола преко хофкригсрата купно и камари издана 1724. Априла 1., поред сего патента за конзилијарство Исаји Диаковичу под словом ./• А., и под словом ./• Б. Попо-

вичу, обе од канцеларије интима, такожде публикација привилегијска от пештанске вармеђе под словом ./• В.

NB. Парие от вишеписатих привилегиах здје сја порјадом постављају.

26. Парија от первија привилегији унгарске канцеларије изгублене, како се в нумери 7. разумјеет.

27. Једна парија ординар видимацији на хартии от прив. обшчих от Интими цесарја Јосифа от кое оригинал в нумери четвертој.

28. Парие видимирате от привилегиах обшчих в јединој книги скупа от цесара Јосифа конфирмиране от Интима и унгарске канцеларије из нумери 4. 10.

29. Пак парие такове видимирате от оберканцеларије в Нг. 4. и 10. и при них скупа с книги зашивено парија видимирата от прив. хофкамерске от Нг. 13.

30. Пак таке парие видимирате окром хофкамерске, но при них скупа у книги зашивена парија видимирата от оригинала у 20. Нг.

31. Парија от Интими цесарским печатом прив. от цесара Карола от Нг. 5.

32. Двје парие от протекции хофкригсратске видимирате цес. печатију от цес. Карола Г. Поповичу от Нг. 14.

33. Једна парија протекцијска видимирана от Интими, цесарја Карола Поповичу дана от Нг. 6.

34. Парија привилегији хунгарскија канцеларији цес. Карола Г. Поповичу дана 1713. Окт. 8.

35. Парија от Интими привилегијска вид. цес. Карола Г. Поповичу дана 1713. Авг. 2.

36. Пак једина парија вид. протекцијска от Интими цес. Карола Поповичу дана 1715. Апр. 10.

37. Такова пак парија протекцијска вид. от хофкр. тогожде љета.

38. Четире парие протекцијске вид. 2 от интима и 2 от унг. канц., и все четире не ушивене и неodeвене заедно увезане, все же от цес. Карола Г. Поповичу дане.

39. 6 парија протекцијски невид., 3 от Инт. а 3 от хофкр. от цесара Карола дани Г. Поповичу 1715.

WWW.UNILIB
У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А
Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

40. Пак парија привилегијска вид. от инт. цес. Карола Г. Поповичу 1713. Авг. 2. дана.

41. Пак једна парија вид. протекцијска от унг. канц. цес. Карола Г. Поповичу 1715. Фер. 16. дана.

42. Протекција под словом Г. вид. маж. канц. из диачки на мажарскиј претолмачено от Леополда цесарја Арсенију Черноевичу издато Дек. 14. 1690.

Нерадинске ствари здје рјадом по нумерами.

43. Перва привилегија оригинал Леополда цесара за Нерадин и Гергетег преко мажарске канцеларие под датум у Вјење Аустрии 21. Авг. 1691. Исаии Диаковичу вјечито подарована.

44. Друга привилегија оригинал от хофкомори гдје су међе по релацији пописане от комесие Карафинске и гдје Јосиф цесар привилегију стару от 1691. потврдује у Вјени 5. Фер. 1706. Исаии Диаковичу издата.

45. Третија привилегија оригинал от Јосифа цес. преко мажарске канцеларие 18. Септ. 1706. издата, супстанција му јест потврђена горје помјануте старе прив. Леополда тако и релације комисијске поради међе на грунтова гергетешких и нерадинских.

46. Привилегија оригинал Јосифа цес. преко маж. канцеларие 1706. Септ. 21. поради двоих пазаров, једино на св. Николаја, а друго на рождество св. Јоана у Гергетегу да се држати могућ.

47. Салвагвардија преко хофкригсрата от Јосифа цес. Исаии Диаковичу за Гергетег и Нерадин 1708. Јунија 6.

48. Међање манастира Гергетег и Нерадина што Карафа под печатом своим у Варадину 15. Окт. 1702. Исаии Диаковичу издал.

49. Заповјест карафинске комесие преко Штробела видимирата 15. Окт. 1702. у Варадину на коморске официјере дасја привилегије обдржавају издата.

50. Привилегија оригиналнаја со једином видимиратом париом, поради Гергетег и Нерадина која старим привилегијам велико прејудицирује Јун. 23. 1722. от Карола цесара издата.

51. Вејакојаке различне видимације поради Гергетег и Нерадина в јединој книги што се находит на листу првом интимација канцеларие долне аустријској, на конзилиарство мажарској канцеларии, како послат јест Хуњади референдар атестируем. Второ друга рекогниција от хофкоморској канцеларии поради такве исте интимације Маја 4. 1707. Треће и от хофкригсратове канцеларие таквим образом рекогниција 21. фер. издата на втором листу видимирата копија оригинала прив. Јосифа цесара под Нр. 45. до прјатаго листа, пак от 5. до 9. друга видимирата копија от хофкоморскога оригинала под Нр. 44. и на 10. листу старе привилегије копија видимирата под Нр. 43., на 11. листу копија вид. от међа на карафинскога под Нр. 48., на 12. листу и атестација и протекција вид. перва Фиршченпурша, а друга от принципа баденскога, на 13. листу заповјест Немца (треба Нехем-а) генерала на салвагвардију нерадинску, пак посланица хофкригсратова 6. Септ. 1706. на Нерадин и Гергетег, пак једина декретација от комисије цес. кр. Карафинске 1704. нерадинских доходков ради на 14. листу посланице Фиршченпурша от хофкомори 27. Авг. 1706. поради десетков и доходков нерадинских такожде и свободе и вина своја во Арад приносити, пак атестација вид. под подписом Арсенија Черноевича и манастирских игуменов поради инсталације Исаии Диаковича на манастир Гергетег, на 15. листу заповјед Леополда цесара на оделшкаскова инспектора да се неусудит у правице мјешати гергетешке и нерадинске, противу донације издате пак рекогниција бароневарскога вицеишпана и препозита веспренскога какоје Исаие Диакович от иншталацији одешкалкиној 1699. Ноем. 9. протешчовал и контрадицирал, на 16. листу привилегија Јосифа цес. поради мајура и тамо надлежашчих грунтова во епископији Арадској, Диаковичу парија от прив. Леополдове под Нр. 43. видимирана.

52. Декрет оригинал от Леополда цес. за бечкеречку воденицу и шуму Чонтику поради Исаии Диаковича Ар-

сенију Черноевичу послат маја 15. 1695.

53. Салвагвардија оригинал и вид. парија от Леополда цес. Исаију Диаковичу на јего и резиденције 30. Јан. 1695 издате.

54. Оригинал и вид. копија от приволена Леополда цес. каде се Исаие Диакович преко префектората сегединскога, каде бил иншчалират 14. Маја 1695.

55. Декрет оригинал опаких 9 пунктов љета 1727. апр. 12. што е изишал.

56. Декрет оригинал поради јурисдикције Архиепископске што се Мојсеј Петрович усудил у хорватској между унитов мјашатисја две Септ. 19. 1727.

57. Протекција оригинал села ради Велагина, Козлиц и Карлшчата у Хорватској како да никои насилија не имат чинит от Леополда цес. 10. Јул. 1695. издато.

58. Инвентариум дома Архиепископскога в Бјелградје и Карловцје и ине спецификације.

59. Тестаменти усопших Г. Поповича и иних Архиереов.

60. Једна пагета в неј темесући куплених грунтов дому карловачкому и квитанције исплаћених долгов кое кому.

61. Тастамент и тефтери усопшаго Стојана Тађажије у Карловци.

62. Једна мала пагета с писмами Арадскими по смерти Јоаникиевој.

63. Њека протестација ради презентациах епископских Администрации темишварској.

64. Квитанција оберкапитана Живана Зорича заради народне картабианке.

65. Спецификације сремцев за годишне контрибуције.

66. Стари тефтери в черној кожи одевен в нем трошак о инсталации Г. Поповича и о обновених обшчих привилегиах и иних трошков.

67. Процес за десетак у Унгарији с римскими бискупи.

68. Једна пакета о сваких партикуларних ствари писма.

69. Три пагете кореспонденције латинскиј и немецкиј Г. Петровича кое с ким.

70. Једин тефтер от шпонцедуља и за кљатве служащих.

71. Пагета за Сирач, Сјечуј и Даљ патенте видимирате и не видимирате и от докретов и прочих ствари надлежашчих.

*Здје усопших Архиепископов и Епископов
конфирмације в писујутсја :*

72. Двје оригинал конфирмације Софронија Подгоричанина на епископат Славонијскиј: 1. мај. 19. Септ. 1708. 2. хофк. 20. Јун. 1708. на презентацију Исаиа Диаковича митр.

73. Двје оригинал конфирмације Василиа Раича славонијскога 1. мај. 18. Окт. 1713. 2. хофк. 2. Авг. 1713. на презентацију Викентиа Поповича.

74. Једна оригинал конфирмација Христофора бачкаго от мај. 16. Авг. 1710. на Софронија Подгоричанина презентацију.

75. Једна конфирмација без печата Григориа бачкаго от мај. 8. Окт. 1714. на Викентиа Поповича презентацију.

76. Двје конфирмације Г. Викентиа Поповича 1. мај. 8. Окт. 1713. 2. хофк. 2. Авг. 1713.

77. Двје конфирмације Г. Поповича на долниј Срем мај. 17. 1720.

78. Двје конфирмације Г. Подгоричанина митрополитске 1. мај. 1. Авг. 1710. 2. хофк. 26. маја 1710.

79. Конфирмација Јоаникиа Мартиновича мај. 29. Ноем. 1710. на презентацију Подгоричанина.

80. Конфирмација Атанасиа Радосевича славонијскога от мај. 16. Марта 1717. на презентацију Поповича.

81. Конфирмација Стефана Метонца бачкаго 20. Јан. 1708. на Диаковича презентацију.

82. Конфирмација Никанора костајничкаго 27. Јун. 1716. от хофк. на Поповича презентацију.

83. Конфирмација митрополита Исаии Диаковича от хофк. 24. Маја 1708.

84. Конфирмација Мојсеја вершачкаго 18. Апр. 1722. от хофк. и хофкоморе на Петровича Мојсиа презентацију.

85. Конфирмација Мојсеја Петровича на уединени Архиепископиа от хофк. 6. Марта 1727.

WWW.UNILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

86. Dt. от мај. 24. Маја 1728.

87. Париа видимирата от конфирма-
ције Стефана Угровлахиискога.

Доцније уписано:

[88. Конфирмациа Архиепископа Ви-
кентиа Јоановича от мај. 23. Авг. 1731.

89. Конфирмациа Архиепископа Исаиа
Антоновича от хофдепутацие 15. Окт.
1748.

90. Протекционал народних привиле-
гиа на име Викентиа Јоановича 18. Маја
1735. от хофкригсрата.

91. Протекционал такав от мај. 18.
Маја 1735.

92. Конфирмациа привилегие от ре-
гирунга аустријског на име патријарха
Арсениа Јоановича 20. Јан. 1747.

* * *

По више писаној спецификацији под
нумерам положених ствари, по имени
како общче народне привилегије ориџи-
налних парие, тако и конфирмације пре-
ставлених се Архиепископов и Еписко-
пов, кое сложисе ва три кутије от лима:
ва јединој привилегије ориџиналне нации
нашој издате; ва другој кутији от истих
привилегијах парие; ва третој кутији кон-
фирмације преставлених се архиепископов
и епископов кое све јесте под печат Г.
Г. Архиепископа положеном и господар-
ном: Рајку, Јоану и Алекси Прерадови-
чем на аманет предато от Г. Архиепис-
копа при коем и ми два епископа бихом.

Смирени Арх. и Митр.

М. П. Викентии Јоанович с. р.

М. П. Василии Димитриевич с. р.

М. П. Исаиа Антонович с. р.

(Свршиће се.)

Карловачки митрополијски двор 1778.

Д. Р.

Карловачки митрополијски двор 1778. из-
гледао је овако по опису *Фридриха Вилхелма*
Таубе-а у »Beschreibung des Königreiches Sla-
vonien und des Herzogthums Syrmien« Линско
1778. стр. 100.—103. Ш. књ.

Двор митрополита-патријарха састоји се из

шест једно до друго лежећих зграда, које за-
окружују велику неправилну јавну пијацу, коју
затвара с јужне стране дворска — саборна
— црква и два бунара“.

„Најлепша је од њих зграда сам двор —
нови двор — који лежи са северно-дунавске
стране, који је 18 хвати дугачак, а иза њега
се пружа речена јавна пијаца.“

„Како се при градњи двора — двор је
саградио 1742. патријарх Арсеније Јовановић
Шакабента — није мислило на велику воду
кад се Дунав излије — који не беше далеко
од двора —; то је при великој води дољни
спрат обично био у води, тако су н. пр. 1766.
хватали у дворској кујни шаране од 10 фунти“.

„Двор је био саграђен на два спрата, а
и у крову било је изидано соба (као што
је данашњим даном на кући г. Марка Матића
— чивут Марка), и у њему је било преко
20 соба. Из трапезарије ишло се на форму
данашњих балкона, у округлу собицу (Ecker) —
као што има — данас у Варадину кућа —, од
куд је био диван изглед на Дунав“.

„Уз двор је била дивна дворска капела
— посвећена св. Трифуну — с кубетом, —
коју је такође саградио патријарх Шакабента
— у којој су се држале седнице конзистори-
јалне, апелаторијске и синодске“. (Како је
иста капела изгледала, и шта је дао патријарх
Арсеније за њено зидање, навелисмо у овом
листу за 1906. на стр. 652.)

„Поред капеле била су ударена два дрвена
велика стуба, на којима је стајало звонце“.

„Намештај дворски и покућство, били су
доста прости према данашњим (1778.) рас-
кошном сјају.“ (А како је тек морао изгледати
према данашњем!).

„На 20 корачаја од новог двора, лежао
је стари двор, који је био дугачак 10 хвати
а 8 широк, такође на два спрата. У горњем
не седи нико, осим кад дође царски комесар
на сабр или синод“.

„Одостраг је лежала кућа, у којој је се-
део народни секретар, а преко пута од старог
двора подужа кућа на један спрат — 24
хвата дуга — са ходником са гвозденим сту-
бовима за економију. А иза ње још три зграде
за становање дворских чиновника, послужи-
теља, пекара, хамбар, шупа и штале“.

„Између ових зграда и старог двора лежи
на узбрдици саборна црква, а усред и иза ње

семинар за младе свештенике“. (И семинаре је зидао патријарх Шакабента).

„Протин стан лежи на Дунаву поред новог двора.“ (То је данашња кућа Пожарева, која је била својина знаменитог проте Живана Црногорца).

„С Дунава и са околних брегова двор са узгредним кућама чини на гледаоце особито пријатан утисак, ну, кад се дође близу њих, добије се са свим други утисак, а то с тога, што Срби нерадо троше на оправке својих кућа, те су мање више све неоправне, а неке хоће и да се сруше.“

Ето, овако је Немац описао митрополијски двор 1778., и да нам га он не описа; ми данас не бисмо знали о њему ни онолико, колико смо од њега сазнали за њега.

Исти је нови двор изгорео за време Путниково 1788., на 10 год. по опису Таубеовом, и од тога су доба седели митрополити-патријарси у оном старом двору све до 1892., на на чијем је месту подигнут данашњи двор.

* * *

Не ће бити на одмет, да наведемо и ово причање Таубе-ово о тадашњим Карловцима и карловчанима.

Таубе не може довољне да се нахвали лепе карловачке околине, окићене воћњацима и виноградима и изгледâ са брегова, а особито с магарчева брда. На многим бреговима било је подигнутих летњиковаца, а и митрополит Видак је подигао 1776. у свом винограду пристојну кућу на два спрата. (Ова је кућа била подигнута у винограду беџешеву, од које се куће и данас трагови виде).

Данашња патријархова башта као да није у Таубеово време — 1778. — постојала као башта, кад о њојзи не спомиње ништа.

Таубе се чуди карловчанима, како су могли правити онако сниске куће поред Дунава, који чим се излије, потоци добар део дољне вароши, услед чега су се рађале разне болештине.

Постојавша касарна за немачке катане, преобраћена је у гостионицу — то је данашња болница. У Карловцима је било око 850 кућа грађанских свега под бројем, и око 20 свештеничких. Око 300 било је зиданих каменом, до 100 на два спрата, а остале су биле колебе од набоја покривене трском.

Најлепша је кућа била у шећер сокаку,

стара поштанска кућа — данашња Станковићева — Торерова кафана —, а уз њу још неколико, које би се и у Бечу и Берлину сматрале за лепе куће.

Како није била калдрмисана ни једна улица; то кад падне киша западало се с колима.

Таубе са особитим уживањем спомиње карловачки бермет и тропфбермет, и наспомену и како се праве. Мора да их се Немац добро напио, бавећи се у Карловцима.

У Карловцима — рече — може бити на 5600 становника, од којих је $\frac{1}{5}$ римокатолика, а остало Србин. По паду Београда 1739. прешло је више стотина српских породица из Србије, а подоста и немачких. У вароши има више немачких занатлија. Швапска је насељена од ратара Немаца, који продају млеко, сир, кајмак и путер (као и данас). 1760-5.

Грађанство, које је доста имућно, живи не само од трговине и заната, него поглавито од виногради и риболова. Карловчани наберу годишње до 100000 хакова вина. Риболов је богат и то не само обичним рибама: шаранима, сомовима, штукама, него се често хватају и врло велике моруне од неколико центи тешке.

Поред Дунава су дрвене буде, у којима се увек продаје риба, и то се зове рибња пијаца.

Мимопролазећи, ако су гладни, баце рибу на жеравицу, које увек има, и онако пола печену, а добро набиберисану, у сласт поједу. (И данашњи су карловчани пишмани на рибу!).

Власти су у вароши: варошки судица, синдикус, 4 саветника, градски капетан и неколико нижих чиновника. Ако је варошки судица Србин, онда синдикус мора бити католик, и противно. Варошки саветници два су Србина, а два католика.

Магистрат је старо неугледно здање.

Полиција је врло рђава, и кремери, бирташи, пекари, касани, воденичари, рибари, варају публику како им је воља, које зло влада у свим српским и турским земљама. Како је данас у том погледу, знамо ми.

Таубе спомиње и карловачки мир, и за капелу у швапској рече, да је лежала $\frac{1}{4}$ сахата од Карловаца. Иста је била прво обична кућа, коју су после преобратили у католичку капелу, назвавши је „капелом госпојиног (Маријиног) мира“.

Дољни су сокак населили Срби из Србије 1740. године.

WWW.UNILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Ето, како се лепо Таубе захвалио карловчанима на гошћењу берметом и троифенберметом!

Бог му дао рајско насеље, што нам описа Карловце како изгледаше 1778.

Србин се не вађе да их опише!

Одзив на „Предлог прав. срп. свештенству митрополије карловачке“.

Прошло је доста времена, од како сам пустио један чланак у сва наша јавна гласила, који је говорио о удружењу свештеничком. Позвао сам најсрдачније браћу своју, да се изјасне, да каже сваки своје мњење. Написао сам се, шаљући предлог свој у разна гласила, нисам жалио ни времена ни труда. То сам пак урадио из тога узрока, да што више браће прочитају предлог мој, јер једни читају овај, а други онај лист, па сам мислио сигурно ће се браћа радо и весело позиву моме, са свију страна и крајева одазвати.

Наравно да ће међу њима бити, који су за удружење, а који су пак против. Но добро је знати разлоге и за и против; више људи, више очију, па више и виде, него један.

Чекао сам, али скоро дочекао нисам, помишљао сам, ова јака жега и омара успавала је цео свет, у том свету и браћу моју у Христу, па не могу ни да мисле, а камоли да се покажу, па да напишу који чланчић, одзивајући се моме предлогу. Али гле у „Слози“ се указа један Србена са потписом „С. И.“, и није за удружење из неких морских разлога. Када сам дочуо за њ да није ни свештеник, слабо сам се и обзирао на његово разлагање противу удружења.

Паде лепа кишица, покваси земљу и усеве, за које смо сви јако страховали. Иза оне јаке омаре, указа се чланак под насловом: »Предлог правосл. срп. свештенству карловачке митрополије« од Н. А. Хвала је Богу, не спавамо, пробудили смо се, тргли смо се из дубока сна, хоћемо, указа се добра воља; горе жижак, пуцка кандилоце, упањено у славу нашега удружења.

Поменути предлог ми се јако допада, основан је на здравом темељу, само мало материјала и добрих неимара па да почнемо и доградимо зграду нашу. Из свега се види да је дотични Н. А. по свој прилици свештеник и практичан човек.

Штедионице се отварају скоро у сваком месту и обично су свештеници покретачи. Мисмо махом председници, чланови управнога и надзорнога одбора, па када можемо тамо вршити своју дужност, зашто не би ми створили своју штедионицу? Од 600 свештеника смо кадри набавити 1000 меница à сто Круна, ето нам капитала од 100.000 круна. Улога ће бити, јер имадемо својих фондова. Биће сигурно и добрих меница, наш завод неће оскудевати, већ ће напредовати.

Састајаћемо се чешће, на окупу ћемо бити на братскоме састанку у скупштинама. Нама треба братскога састанка, договора и разговора, то нам је једина прилика за наш састанак.

Штедионица ће створити свештенички лист, те нећемо морати лутати и мољкати час једне час друге новине, да нам приме по који чланчић, па када нам из милости приме, онда мора да смо благодарни и обвезани дотичноме уреднику.

Та наша штедионица ће створити нама лист, лист пак удружење за којим би требао сваки мислени свештеник да тежи.

Деонице наше штедиоце би доносиле много дохотса поред најпоштенијега рада. Рад би одмах могао почети, јер би ми из наших малих новчаних задруга ресконтовали менице.

Штедионица би се наша могла разгранати и у другим гранама као нпр.: могли би имати на стоваришту св. икона јефтених, а лепих. Могли би имати црквених утвари. Имали би на стоваришту штофова за наше одело; имали би сигурнога занатлију, који би радио лепо и укусно. Ми би добијали одело по умереној цени, а овако пак скоро несмемо ни да се усудимо наручивати, јер нас страшно скупо стаје. Тим начином би имали хасне сви — а не као данас — појединац трговац и занатлија. Ми би

препоручивали својим црквеним општинама, да се из нашег стоваришта пазари, јер би добивале све добро по умереној цени.

Тек када оснујемо штедионицу, онда ће једно из другог излазити. Нама треба честитих позлатара, столара и разних занатлија, који ће по препоруци нашој добити посла, а општине ће бити задовољне с њиховим радом, јер ћемо само опробане занатлије препоручивати.

На посао, браћо! Прихватимо лепо, умесно и паметно предлог брата нашег Н. А.

Омара је престала, латимо се сви пера и мастила, пишимо, радимо, одушевимо и онога брата, који још не може да се разбуди. Само мало добре воље!

Завршићу с речима брата Н. А.

Изјасните се, браћо у Христу!

Василије Теофановић
парох чурушки.*

* Кад погледамо како и нас, а и црквене општине дери и кројачи „свештеничког одјејанија“ и трговци црквених утвари; мука нас сполада.

Ми хиљадама бацамо на саме преваре, не само на оване, него и на тисканице и други писаћи прибор.

Одавно смо и сами говорили, да би у Карловима требало отворити радионицу за свештеничке хаљине и црквене утвари. Тиме би се помогло и свештенству и општинама, а и лепа хасна добила за какву племениту установу.

И ми довикујемо млађој браћи: на посао! Уред.

Кад је зидана св. николајевска црква
у Вршцу?

Д. Р.

Г. млади свештеник Марко Протић капелан протопрезвитерата вршачког, уз остале своје званичне послове, доспео је да опише „Српске прав. цркве у Вршцу“.

Опис њихов почео је излазити у „Богословском гласнику“, где је на стр. 350. заочео са описом „Старе св. николајевске цркве.“

За исту цркву рече г. Марко, да је по тврдњи Нике Мандукића на истом месту она постојала још 1685., дочим је она по тврдњи Феликса Милера за извесно сагра-

ђена тек 1728. за владиковања Николе Димитријевића тадашњег владике вршачког.

Па ко има право? Први можда а други зацело. Ну, биће да имају обојица.

Одавно се канимо, да изнесемо на јавног два уговора о градњи исте цркве; но поред других пречих ствари, не доспемо да их обелоданимо.

Ну, сад после поменутог описа г. Марковог, не можемо више чекати, него их овде обелодањујемо.

Први гласи:

На 1728. лета мца Марта 15. дњ у Вршцу.

Знати се како погодисмо смајстором Иваном црков здешву до савершенија опрарити за 1000 фор. и велим словом хиљаду форинти и то коликому на потребу сараора ваљат буде да му имамо ми сарасре давати, и он сараором од себе плаћати буде надничу по 12 кр. и наки мца Јоунија 7. дњ. погодисмо с мајстором Иваном за покров шиндру да нам отсече и отеше до клинаца и баские да нам отсече и отеше и црков да покрие за 200 фор. и велим словом две стотин фор. и на овака начин, ако мајстор Ивану од наднице његове претече од 13 потура шчо више, да му ми педамо уречени двеста форинти, већ сто и педесет фор.

Вишереченому контракту свидетел

М. п. Николај Димитриевич с. р.
(при печат)

Ми ниже подисати сведочимо:

М. п. Ја Гаврил Димитриевич с. р.

М. п. Ја Манојло Дабић с. р. обркнез.

М. п. Ја Неда Живановић с. р.

М. п. Ја Марко Михајловић с. р.

Ја контент више реченому контракту мајстор Иван Пеић полагаем крст + место печата.

Други контракт

Контракт црковни.

Знати се како погодисмо с мајстори правити црков: подигосмо да отсеку мајстори грађу сву шчогод треба само ми варошани да донесемо баские варошке чамове готове резане и свод изредан с тавазом средним свод како што је у Итебеју,

две иреграде преко цркве, олтара и прерате цигла и пол или за две цигле равно и дуваром, варош да ископа два темеља што је преко цркве, сараора ничто за помошт кроме на два човека док се претови креч, друго нишча отнуд: и погодисмо прков с мајстори триста и педесет фор. новаца, иљаду ока брашна и двеста ока мяса, четири акова вина, два акова ракије шлизове, дваест ока соли, и погодисмо до три цигле сметути, ако ли биет да се више разорава: по другу погодбу да јест, и то погодисмо при господарима: прво отц јексарха Саватија и отц протопона Новак и поп Павел вершачки господар Тома, г. Спасое, г. Неделко кнез са остали сви господари вароши Вершца

Манојло обркнез вармеђски и вершачки + Полаже свој крст своеручно мајстор Ђура со остали мајстори на погодбу више писату за болше веројатие“.

Из овог се другог контракта види, да црква није сва из нова грађена, него да је надозидана на старом темељу.

ЛИСТАК.

Вести.

Нов Јота. Тек што је познати Јота отишао Богу на истину да одговара за своја дела; а у Н. Саду се родио нов Јота, који је још за живота Јотина слушао његову науку, и који се већ за ово кратко време квалификовао за достојног ученика и наследника Јотина.

Као што је Јота, тако и његов наследник, а то је др. Бранко Илић, народно-фондовски фишкар за „ужу Угарску“ почео да издаје равне нафлете на страним језицима, Јаша их издаје на српском, које као и Јота шиље угледним личностима на угарском и аустријском сабору, што му је у толико лакше, што је од Јоте добио тачне адресе.

Честитамо радикалима што су добили у Брапку достојна заменика Јоти, и што се и тим питковским средствима служе против *српског патријарха*.

Е, јесмо пали!

Нестала акта! Као што лопов говори о своме поштењу и напада лопове; тако исто и „Застава“, знајући добро шта је са несталим актима о прео-

правци темишварског двора и шта значи она песмица у „Новосадским новинама“ у бр. 18.

Укралли су нека акта.

Ко је укро данас зна се.

Добавит' их од жене му

Узео је Миша на се.

час по потрза питање о њима и хоће да баца кривицу због њих на са свим десетог.

Тако неки шашави веселник „Св.“ у 150. бр. вечерњаче у чланчићу „*Нестали списи*“, испричавши, како се данас поступа са приспелим актима, рече, како је данашњи архивар одлучно побио и доказао, да тај акт нигда није у архиву унешен, па отуда није могао и нестати, и како против овога нико није смео помолити ни бела зуба.

Ово причање веселниково одаје самог писца, јер ми не можемо претпоставити паметног и поштеног човека, који би могао дати важности поменутој тврдњи архиваровој, јер не треба велике памети да човек увиди, да архивар који је примио своје звање 1893. може знати, како је рађено и поступано са актом који је решен био 1887. године.

Он може знати само како се ради данас, а како се радиле 1887., то он не може знати.

Изводити на основу данашњег поступка, да поменути акт није могао отићи у архиву, него је морао остати у секретаријату, те да је и данашњи секретар одговоран за њега; тако што може извести и тврдити само глупав и покварен човек, као што је „Заставин“ „Св.“

По даљем причању веселниковом изгледа, да он зна и како је после смрти секретара Ђирића инвентарно предан г. др. Л. Секулићу сваки акт, те да тај пријемно предајни инструмент важи и данас.

Па када он хоће и то да зна, а види се да у добрим односима стоји са данашњим архиваром, који је већ био примио своје звање кад се то догодило; то нека га упита: стоји ли та његова тврдња, и ако стоји, нема сумње да би тај пријемно предајни акт — ил као што он рече инструмент — морао бити у архиви, те нека буде добар да и о томе извести јавност.

Јер бар такав акт морао би бити у архиви.

Колико смо ми дознали, по смрти Ђирићевој није чињен никакав пријемно-предајни списеник, и до постастваљања архивара, отправљао је архиварску дужност актуар. А ко је то био 1887., о томе може извести јавност архивар, који ће бар то знати из архивских списа. Тај бар акт не може лежати у оној великој гомили неексхибираних списа, што леже у влажној одаји, и за чије екси-

бирање не доспева поред других огромних послова архивар.

У осталом не треба велике памети, а да човек не може увидети немогућност трабуњања „Заставина“ веселника; јер какву би корист или циљ могао имати секретар Ђирић да задржи код себе поменути акт, односно да га уништи или сакрије!

И кад смо ми доказали, да данашњи секретар, који је дошао тек 1894. за секретара, не може одговарати за оно, што се догодило 1887., на „Заставин“ веселник назва ту нашу тврдњу „глупавом“, а пошто је и „Браник“ прештампао ту нашу тврдњу, назва нас: „брбљавима, незналицама и клеветницима“; онда је и то доказ, да код „Заставе“ нема паметних људи, јер тако што може само луд човек написати, а луде пустити и таку лудост у лист.

На завршетак веселников: „У осталом целу ову ствар на основу изређаних чињеница треба пријавити суду, па ће се видети где су ти нестали списи“, велимо то исто и ми.

А да се дозна где су они, треба притећи на суд ову жену, од које добавити их као што рече песник „Новосадских новина“ „Узео је Миша на се“.

А ко је та жена и Миша; то ће знати и веселник „Заставина“.

Уредник: **Димитрије Руварад**, протојереј.

ЗВАНИЧНИ ОГЛАСИ.

Ад бр. П. М. С. 23, 24, 27, 28/28. ех 1907. 3—3 42

СТЕЧАЈ.

Расписује се стечај на десет места у семењшту манастирских питомаца у Ср. Карловцима. Компетовати могу деца из целе митрополије карловачке.

Молбеницама има се приложити:

1.) крштено писмо, да је молитељ Србин православне вере.

2.) школска сведоцба, да је трећи разред гимназије или реалке бар с добрим успехом и похвалним владањем свршио, а уз то има прикладан орган за појање.

3.) лечничка сведоцба, да је телесно и душевно потпуно развијен и да је против богиња накаламљен.

4.) сведоцба сиромаштва.

Првенство имају деца сиромашних родитеља. Изабрани питомци уживаће у семењшту бесплатан стан, храну, одело и целу обскрбу, а

дужни су полазити четврти разред гимназије у Карловцима а по том курсе монашке школе.

Родитељи односно старатељи изабраних питомаца имају после избора потписати реверз; да ће се изабрани питамац после свршених наука посветити монашком чину, у противном случају да ће родитељи односно сам питамац потрошени на њега новац потписаном патронату накнадити.

Инструване молбенице морају се поднети до 2. (15.) августа о. г. Његовој Светости Господину Георгију Бранковићу, српском Патријарху као председнику патроната. Захтева се да се у колико је могуће компетент-молитељ претходно председништву лично прикаже.

Из седнице Патроната Семеништа Ман. Питомаца у Карловцима 8. (21.) јунија 1907. год.

Председништво патроната.

ОГЛАС ДРАЖБЕ.

2 - 2

Овим се расписује дражба на мањак ради преоправке потпорног зида као и свију с преоправком том везаних радова у дворашту овдашњег прав. срп. свештеничког Конвикта.

Прорачуњена свота за сав рад и материјала износи 5894 К. 75 фил.

Дражба ће те одржати 17. (30.) јула о. г. у 8 сахати пре подне у дворани Конвикта.

Рефлектанти полажу 10% вадидјума а прорачун и нацрт могу се прегледати у писарници Конвикта сваки дан од 10—11 сахати пре подне.

Председништво

прав. срп. свешт. Конвикта у Карловцима.

П. Г. К. 110/100 ех 1907.

3—3 41

СТЕЧАЈ.

Расписује се овим стечај на једно учитељско место за класичну филологију (латински и грчки језик) као главну струку, евентуално за групу природне науке са математиком и физиком, које се има попунити почетком школ. год. 1907/8. у *срп. вел. гимназији карловачкој*.

Плата је суплентска 1600 К. (без станарине), а основна плата за испитаног професора 2400 К. са 560 К. станарине.

Основна плата после 10, 20, 25, и 30 година службе, диже се на вишу категорију, као и станарина после 20 година службе.

Компетовати се може на свега једно место за обе наведене групе предмета, па ће се при попуњавању према потреби одлучити, која ће се група узети у обзир. Молбенице с документима имају се поднети патронату ове гимназије до 2./15. августа о. г.

Из седнице патроната гимназије држане у Карловцима 18 јуна (1. јула) 1907. године.

Председништво.

УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

Бр. 272. ex 1907.

43 2—3

Број 557./К. З. 436. ex 1907.

40 3—3

СТЕЧАЈ.

Ради попуњења *упражњеног професорског места за природописне науке* расписује се овим стечај Основна плата редовног професора је 2400 К, станарина 560 К, петогодишња повишица 200 К са законитим поступањем на вишу плату и правом на закониту мировину. Плата сунлент професора је 1600 К без икаква додатка.

Молитељи нека поднесу своје молбенице и потребне исправе потписаној управи до 6. (19.) августа 1907.

У Новом Саду 13. јулија 1907.

У п р а в а

срп. правосл. вел. гимназије.

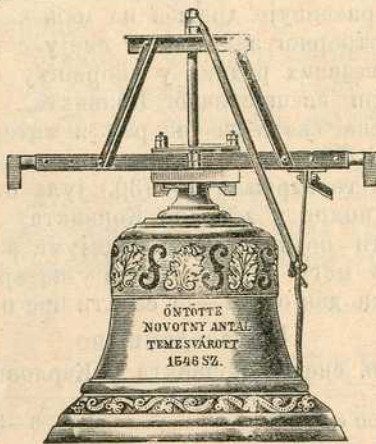
ЕДИКТ.

На бракоразводну тужбу *Миле Рекића из Вел. Писанице*, котара беловарскога, против супруге своје *Драге Рекић* из В. Писанице, сада непозната боравишта у Америци, овим се Драга Рекић позива, да у року од 90 дана рачунајући од првог уврштења овог едикта овој конзисторији мјесто пребивалишта свога пријави, јер ће се у противном случају без њезина судјеловања са именованим заступником парница водити и довршити.

Из сједнице прав. срп. епархијске конзисторије у Пакрацу, дана 13./26. јуна 1907. г. држане

Председништво.

ДРУГИ ОЛАСИ

ЗВОНОЛИВНИЦА И ФАБРИКА ГВОЗДЕНИХ КОЗА ЗА ЗВОНА АНТОНА НОВОТНИЈА

У ТЕМИШВАРУ, ФАБРИЦИ

препоручује се — са гаранцијом на више година — за израду нових звона и за преливање пукнутих звона у овакој величини, као и за целокупно хармонично уде шено звоњење, провиђено са круном од кованог гвожђа, тако удешеном, да се звона по вољи и лако могу кретати, ако би се на једном месту излупало, чиме се звона сачувају да не пукну.

Особито препоручујем

од мене изнађена и много пута одликована

са отвореним одушкама провиђена звона,

која су у горњем делу — као виолина — са отвором у виду фигуре 2 провиђена и като имају дуготрајнији, снажнији и дубљи звук, него звона по старој системи прављена, тако да се овако једно патентирано звоно од 327 килограма изједначаје са звуком других по старој системи ливених звона од 461 килограма.

Даље препоручујем козе за звона од кованог гвожђа, у тороњу слободно стојеће; звона или шоље за сатове од метала; прављење старих звона са крунама од кованог гвожђа. —

20—52 4.

Илустровани ценовници и прорачуни трошка бесплатно и франко.

На миланарској земаљској изложби у Будимпешти 1896. награђена са великом миланарском медаљом.

„Српски Сион“ излази сваке недеље на једном целом табаку. Цена му је: За Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину на годину 8 круна, на по године 4 круне, а на четврт године 2 круне. За стране земље, на годину 10 круна. Поједини бројеви 20 филира.

Претплата, огласи, стечајеви и рекламације у року од 15 дана шаљу се Администрацији а остали рукописи уредништву „Српског Сиона“ у Карловце. За огласе, објаве и стечајеви плаћа се 1,0 филира од једног реда ситних слова. — Неплаћена писма се не пријају. — Рукописи се не враћају.

Све спорове овога листа у ствари претплате или других потраживања решава котарски односно општински суд у Карловцима.

Издање и штампа: Српске Манастирске Штампарије у Ср. Карловцима 381. 1907.